

Sygn. akt *IV U 386/13*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ewa Preneta - Ambicka

Protokolant: sekr. sądowy Dorota Saj

po rozpoznaniu w dniu 23 lipca 2013 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **A. K.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o wszczęcie postępowania o stwierdzenie nieważności decyzji

na skutek odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

z dnia 30.01.2013r., znak (...)

oddala odwołanie. -

Sygn. akt IV U 386/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 23 lipca 2013 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wydał w związku z wnioskiem wnioskodawcy A. K. w dniu 30.01.2013r. decyzję, którą odmówił wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności własnej decyzji z dnia 8.07.2009r., znak (...). W/w decyzja została wydana z powołaniem się na treść przepisu art. 83 i 83 a ust. 2 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009/205/1585 ze zm.) i ze wskazaniem, że ostateczne decyzje Zakładu, od których nie wniesiono odwołania do Sądu mogą być uchylane, zmieniane i unieważniane jedynie z urzędu a niedopuszczalne jest takie działanie na wniosek. ZUS wskazał, że wobec braku podstaw do podjęcia działania przez organ rentowy z urzędu zasadnym była odmowa stwierdzenia nieważności decyzji, o której mowa w zaskarżonych rozstrzygnięciach.

Od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł odwołanie, w którym domagał się jej uchylenia, jako sprzecznej z prawem i orzeczenia o zasadności wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji ZUS. Wnioskodawca wskazał, że organ rentowy powołuje, jako jedyny dowód „rzekome” jego oświadczenie złożone w sprawie sygn. akt IV U 1644/09. Zdaniem wnioskodawcy organ rentowy niesłusznie wykorzystuje popełniony przez niego błąd w postaci określenia pisma z dnia 8.07.2009 roku, jako decyzji, co było spowodowane brakiem z jego strony stosownej wiedzy.

W odpowiedzi na powyższe organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań wnioskodawcy od zaskarżonych decyzji z przyczyn tożsamy, jakie legły u podstaw ich wydania, w szczególności argumentując z powołaniem się na treść art.180 kpa, oraz art. 83 a ustęp 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, że przepisy dotyczące stwierdzenia nieważności

decyzji wskazane w art. 83 a ustęp 1 -3 nie mają zastosowania do postępowania w sprawach o ustalenie uprawnienia do emerytury i renty.

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 28.12.2012r. do ZUS Oddział w R. wpłynął wniosek A. K. oparty o art. 107 § 1 i 3 oraz art.156 §1 pkt. 2 ustawy z dnia 14.06.1960r. kodeks postępowania administracyjnego o stwierdzenie nieważności decyzji ZUS z dnia 8.07.2009r., znak (...). W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca odwołując się do treści art. 133 ustęp 1 punkt 2 ustawy o emeryturach i rentach zarzucił, że „pisemko” organu rentowego z dnia 8.07.2009 roku niesłusznie zostało nazwane decyzją, mimo, że nie spełnia kryteriów decyzji.

Pismem z dnia 2 lipca 2009 roku wnioskodawca zwrócił się do organu rentowego o wypłatę zaległych świadczeń rentowych od dnia 1 grudnia 2004 roku wraz z odsetkami. W odpowiedzi pismem z dnia 8 lipca 2009 roku organ poinformował go, że decyzja z dnia 22 czerwca 2009 roku została wydana w wykonaniu prawomocnego wyroku SO. Decyzja ta została zaskarżona przez wnioskodawcę odwołaniem i rozstrzygnięta przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 6.11.2009 roku sygn. akt IV U 1644/09. Wniesiona przez wnioskodawcę apelacja od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 4 marca 2010 roku sygn. akt III AUa 122/10.

/dowód: akta sprawy sygn. akt IV U 1644/09, akta organu rentowego dotyczące wnioskodawcy/

Powyższy stan faktyczny wynikał z dokumentów zalegających w aktach ZUS, był bezsporny, zaś spór w niniejszej sprawie odbywał się na płaszczyźnie prawnej.

Na wstępie – mając na uwadze wnioski odwołań - należy zauważyć, iż żądanie uchylecia decyzji nie może zostać uwzględnione. Zasadniczą rolą sądu ubezpieczeń społecznych jest merytoryczne rozpoznanie kwestii objętych zaskarżoną decyzją, zaś wady formalne decyzji organu rentowego, jako decyzji administracyjnej mogą być uwzględnione jedynie wówczas, gdy dyskwalifikują tę decyzję w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego. Wśród przepisów kpc, w oparciu, o które działa Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych znajduje się art. 477¹⁴ § 1 i 2 kpc, którego treść wskazuje na możliwe sposoby rozstrzygnięcia odwołania, tj. oddalenie odwołania lub zmianę decyzji. Zatem Sąd ubezpieczeń, jako sąd I instancji nie ma możliwości uchylecia decyzji ze względów formalnych.

Przechodząc do oceny merytorycznej decyzji Sąd w pierwszej kolejności chce zaznaczyć, że przedmiot postępowania sprowadzał się jedynie do oceny czy w okolicznościach niniejszej sprawy ZUS winien był wszcząć postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nieważności swych ostatecznych decyzji czy odmówić, oraz czy prawidłowo został przez ZUS zinterpretowana norma wynikająca z art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009/205/1585 ze zm.), w myśl, którego "decyzje ostateczne Zakładu, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego". Przypomnieć wypadnie, że w tej materii zaznaczył się problem dopuszczalności drogi sądowej, a to w związku z rozbieżnością w judykaturze Sądu Najwyższego (zob. uchwałę z dnia 07.04.2010 r., II UZP 3/10, OSNP 2010 /17-18/217), ostatecznie rozstrzygnięty uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2011 r. (I UZP 3/11 , LEX nr 738185), której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z jej tezą, od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydanej na podstawie art. 83a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w przedmiocie przysługuje odwołanie do właściwego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Przechodząc do kwestii poruszonej przez wnioskodawcę w odwołaniu tj. czy faktycznie w trybie powołanego przepisu ustawy systemowej dopuszczalne jest działanie przez organ rentowy na wniosek strony czy jedynie z urzędu Sąd doszedł do przekonania o niezasadności tezy prezentowanej przez wnioskodawcę a tym samym o braku podstaw do uwzględnienia odwołania i zmiany zaskarżonych decyzji. Jak wynika z literalnej treści przepisu art. 83a ust. 2 ustawy przewiduje on możliwość uchylecia, zmiany lub unieważnienia własnej decyzji ostatecznej przez organy z zakresu zabezpieczenia społecznego jedynie z urzędu na zasadach określonych w przepisach kodeksu

postępowania administracyjnego, a w szczególności taki organ jest uprawniony do zweryfikowania własnej decyzji w nadzwyczajnych trybach procedury administracyjnej (art. 154-156 kpa) tylko wtedy, gdy zainteresowany nie wniósł w przewidzianym terminie (tj. wedle art. 477⁹ § 1 kpc w ciągu miesiąca od doręczenia odpisu decyzji) odwołania do sądu ubezpieczeń społecznych. Co do proceduralnej konstrukcji zmiany, uchylenia lub unieważnienia decyzji organów rentowych, należy podkreślić, że podmiotami uprawnionymi do zastosowania tych instytucji procesowych są wyłącznie wykonawcy zabezpieczenia społecznego (ZUS, Prezes KRUS, wojskowe organy emerytalne), którzy wydali weryfikowaną decyzję. Zasadnym jest, więc pogląd, że nie ma tu zastosowania art. 157 § 2 kpa w zakresie wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji na żądanie strony.

Kwestionowanie ustaleń decyzji organów rentowych przez zainteresowanych polega głównie na dążeniu do wykazania nieprawidłowości w materialno prawnym ukształtowaniu ich sytuacji prawnej. Usunięcie tego typu uchybień decyzji organów rentowych jest, zatem możliwe na drodze zwykłego tj. odwoławczego postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, a w razie upływu terminu do wniesienia odwołania chociażby przy wykorzystaniu instytucji ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub zobowiązania. Skoro strona sama zrezygnowała z dochodzenia swych praw w drodze postępowania odwoławczego to w sytuacji jak w niniejszej sprawie rzeczą organu rentowego było odmówić wszczęcia postępowania w sprawie unieważnienia decyzji z uwagi na ustawowy zakaz inicjowania takiego postępowania na żądanie strony. Należy przy tym zaznaczyć, że zgodnie z art. 180 § 1 kpa, w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się przepisy tego Kodeksu, ale tylko wówczas, gdy przepisy szczególne dotyczące ubezpieczeń społecznych nie ustalają odmiennych zasad postępowania w tych sprawach. Tymczasem nie ulega wątpliwości, że takimi szczególnymi przepisami są regulacje zawarte w ustawie systemowej, która w art. 83 ust. 2 ustanawia regułę zaskarżania decyzji podejmowanych przez organ rentowy w indywidualnych sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych do sądu powszechnego (sądu ubezpieczeń społecznych).

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w aprobowanym przez Sąd Okręgowy wyroku z dnia 16.09.2009r. (I UK 109/2009 OSNP 2011/9-10/132) przepis art. 83a ust. 2 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych pozwala na weryfikację w postępowaniu administracyjnym ostatecznych decyzji administracyjnych wyłącznie z urzędu i to pod warunkiem, że od takiej decyzji nie zostało uprzednio wniesione odwołanie do właściwego sądu powszechnego.

Niezależnie od powyższych zważeń Sąd pragnie podkreślić, że wnioskodawca konsekwentnie i bez żadnych wątpliwości w trakcie postępowania przez organem rentowym a następnie przez Sądem Okręgowym i Apelacyjnym w R. w sprawie, sygn. akt IV U 1644/09 prezentował stanowisko, iż jego odwołanie obejmuje również pismo organu z dnia 8 lipca 2009 roku traktowane, jako decyzja organu rentowego. Ten pogląd i stanowisko zostało zaakceptowane przez sądy I i II instancji.

Wobec powyższego należało uznać, iż decyzja organu rentowego jest zgodne z prawem i nie ma podstaw, aby ją zmieniać w sposób określony w treści odwołania. Zatem odwołanie, jako bezzasadne zostało oddalone stosownie do treści przepisu art. 477¹⁴ § 1 kpc.